

ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΔΙΑΣΚΕΨΕΩΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Διάσκεψη ἐπὶ τῆς Ποιμαντικῆς Εὐθύνης καὶ Συμβουλευτικῆς συνήλθε στὴν πόλη Ντέπρετσεν (Debrecen) τῆς Οὐγγαρίας ἀπὸ 3 ἕως 10 Αὐγούστου 1993 καὶ ἐξέτασε τὸ εἰδικὸ θέμα: «**Ποιμαντικὴ Μέριμνα καὶ Συμβουλευτικὴ μεταξὺ Παραδόσεως καὶ Μεταβατικότητας**» (Pastoral Care and Councelling between Tradition and Transition). Ἡ Διάσκεψη εἶχε συγκληθεῖ γιὰ πρώτη φορὰ τὸ ἔτος 1977 γιὰ τὴν ἀνταλλαγὴ ἐμπειριῶν τῆς ποιμαντικῆς μέριμνας καὶ συμβουλευτικῆς μεταξὺ τῶν στελεχῶν τῶν Ἐκκλησιῶν σὲ διάφορες χώρες τῆς Εὐρώπης. Ἐκτοτε συγκαλεῖται ἀνά τετραετία στὴ χώρα, ἡ ὁποία ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμία νὰ τὴ φιλοξενήσει καὶ νὰ ἀναλάβει τὴν εὐθύνη τῆς πρακτικῆς ὁργανώσεως. Σ' αὐτὴ συμμετέχουν καθηγητὲς πανεπιστημίων, θεολόγοι, ψυχολόγοι, ψυχίατροι στρατευμένοι στὴν ποιμαντικὴ καὶ συμβουλευτικὴ τῶν ἐκκλησιῶν τοὺς εἴτε σὲ νοσοκομιακὰ ἰδρύματα, εἴτε σὲ φυλακὰς, εἴτε ὡς καθηγητὲς σὲ Ἐκκλησιαστικὰ Θεολογικὰ Σχολὰς.

Ἡ ὀρθόδοξη συμμετοχὴ στὴ Διάσκεψη ἦταν σχετικὰ πενιχρή. Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἐκπροσωπήθηκε ἀπὸ τὴν κα' Ἀλεξάνδρα Carlson, τὸ Πατριαρχεῖο Σερβίας ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Δανιήλ, τὸ Πατριαρχεῖο Ρουμανίας ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ Διάκονο Θεόδωρο Savu καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἀπὸ τὸν Ἀρχιμανδρίτη Βασίλειο Καραγιάννη. Ἄν καὶ στὸν κατάλογο συμμετεχόντων ἀναγγέλλονται περισσότεροι ὀρθόδοξοι Ἐκπρόσωποι, ἐν τούτοις δὲν συμμετείχαν. Ἡ ἐξήγηση τῶν Ὄργανωτῶν ἦταν ὅτι δὲν κατέστη δυνατό νὰ καταβληθῶν τὰ ἔξοδα προσελεύσεως καὶ συμμετοχῆς τους.

Οἱ ἐργασίαι τῆς Διασκέψεως ἐγκαινιάσθησαν μὲ Ἀκολουθία στὴν αἴθουσα προσευχῆς καὶ τελετῶν τοῦ Μεταρρυθμισμένου Θεολογικοῦ Κολλεγίου τοῦ Debrecen, ὅπου διεξάγονταν ἐπίσης καὶ οἱ ἐργασίαι τῆς Διασκέψεως. Στὴ συνέχεια, ἡ Πρόεδρος τῆς Διασκέψεως κα' Astrid Bayegan κήρυξε τὴν ἐναρξὴ τῶν ἐργασιῶν. Στὴν πρώτη αὐτὴ συνεδρία τῆς Ὀλομέλειας παρουσιάσθησαν οἱ ἀντιπροσωπεῖες τῶν Ἐκκλησιῶν, πού συμμετείχαν στὴ Διάσκεψη ἀπὸ περιόρου εἴκοσι ὀκτώ χώρες.

1. Πρῶτος ὁμιλητὴς στὴ Διάσκεψη ἦταν ὁ Μεταρρυθμισμένος Ἐπίσκοπος ἀπὸ τὴ Βουδαπέστη Lorant Hegedus, μὲ θέμα: «**Θεολογία ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς Παραδόσεως καὶ τῆς Μεταβατικότητας**» (Theology of the Tradition - Transition

Problem). Ὁ ὁμιλητὴς προσπάθησε νὰ καλύψει τὸ θέμα σὲ δύο ἐνότητες, τὴν ἐννοια τῆς βιβλικῆς παραδόσεως καὶ τὴν ἱστορικὴ μεταβατικότητα. Κάθε παρελθόν, παρόν καὶ μέλλον ἔχει σημασία γιὰ μᾶς ἐν Χριστῷ, εἶπε. Τὴν ἐννοια τῆς παραδόσεως καὶ τῆς μεταβατικότητας τὴν εἶχε ἐξηγήσει μὲ τὴν προοπτικὴ δύο ἐννοιῶν, τοῦ «ὑπερβατοῦ» καὶ τῆς «συνέχειας» (transcendance, immanence). Τὸ ὑπερβατικὸ εἶναι μίαι ἐρώτηση πού προκαλεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα.

Ἴσως, ἡ ὁμολογιακὴ προέλευση τοῦ ὁμιλητῆ νὰ μὴ τοῦ ἔχει ἐπιτρέψει νὰ δεῖ τὴν ἐννοια τῆς Παραδόσεως ὡς τὴν ἀποστολικὴ διαδοχὴ, ἀφ' ἐνός μὲν μὲ τὴ συνεχῆ βίωση τῆς πίστεως, ὅπως αὐτὴ ἔχει παραδοθεῖ ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους στὴν Ἐκκλησία, ἀφ' ἑτέρου δὲ μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ θεολογικὴ καὶ λειτουργικὴ παράδοση, ἡ ὁποία φωτίζεται καὶ καθοδηγεῖται ἀπὸ τὴ χάρι καὶ τὴ δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ εἶχε ἐπικεντρώσει τὸ πρόβλημα στὴν ἀμφίβολη πρόταση «to be or not to be», πού, ὅπως εἶπε, τὴν ἐξηγεῖ εὐαγγελικὰ. Σὲ συζήτησι ἐπὶ τοῦ θέματος τόνισα ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησιαστές καὶ λαοί, οἱ ὁποῖοι διέρχονται καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὸ μεταβατικὸ στάδιο μεταξὺ κομμουνισμοῦ καὶ ἐλευθέρου ἐμπορίου, θὰ ἀνακαλύψουν τὴν ταυτότητά τους στὴν ἐκκλησιαστικὴ αὐτὴ παράδοση καὶ πατερικὴ θεολογία, ἡ ὁποία καταφάσκει ἀκόμα καὶ τὴν ἐννοια τοῦ Ἔθνους. Ὅμως, ἡ προσπάθεια τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν εἶναι ἡ ἔξοδος τους ἀπὸ τὰ προβλήματα τοῦ κομμουνισμοῦ, γεγονός πού ἐπιρεάζει σημαντικὰ καὶ τὴ θεολογικὴ τους σκέψη.

2. Ὁ ἐπόμενος ὁμιλητὴς, καθηγητὴς Zsolt Kozma (Οὐγγρος τῆς Ρουμανίας) ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «**Τί σημαίνει νὰ εἶσαι ποιμένος σήμερα στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη**». Τὸ θέμα τὸ ἔχει προσεγγίσει σὲ τρεῖς ἐνότητες: (α) Ἀνακάλυψη τῆς ταυτότητάς μας, (β) διάνοιξη δρόμων ἐπικοινωνίας καὶ (γ) κατάργηση τῆς ἀρνητικῆς στροφῆς (fixation) πρὸς τὸν ἐχθρὸ μας.

Ὁ προβληματισμὸς προέρχεται ἀπὸ τὸ χάρο τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ὅπου μεταξὺ τῶν λαῶν τῶν χωρῶν αὐτῶν παρατηρεῖται ἀντίθεση ἐθνικὴ, θρησκευτικὴ καὶ ὁμολογιακὴ. Ἡ κομμουνιστικὴ ἰδεολογία προσπάθησε νὰ ἀφαιρέσει τὴν ἐθνικὴ καὶ θρησκευτικὴ ταυτότητα τῶν λαῶν. Ὁ ἴδιος ὁ ὁμιλητὴς προέρχεται ἀπὸ τὴν οὐγγρικὴ ἐθνικὴ μειονότητα στὴ Ρουμανία (Τρανσυλβανία), ὅπου παρατηρεῖται αὐξηση τῶν ἐθνικιστικῶν τοὺς ἐπιδιώξεων. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ ὁμιλητὴς κατέληξε στὶς ἐξῆς προτάσεις:

(α) Ὁφείλουμε, εἶπε, νὰ συνειδητοποιήσουμε, ὅτι καὶ οἱ δύο πλευρὲς (ἐμεῖς καὶ ὁ ἐχθρὸς μας) εἴμαστε θύματα χειρισμοῦ (manipulation) ἄλλων. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἔγκειται στὰ δικά μας ἐνδιαφέροντα νὰ σχηματίσουμε ἐλεύθερη εἰκόνα τοῦ ἐχθροῦ μας. Σὰν παράδειγμα ἠθικῆς συμπεριφορᾶς ἄς ἔχουμε τὴν Παραβολὴ τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτη: Ἰουδαῖοι καὶ Σαμαρείτες ἀλληλομισοῦνταν. Ἄν ὁ Σαμαρείτης τοῦ Εὐαγγελίου παρέμενε ἀμετακίνητος στὴν ἰδεολογία του, δὲν θὰ βοηθοῦσε τὸν ἀποθνήσκοντα ἄνθρωπο. Ἐπειδὴ ὁμως ἦταν ἐλεύθερο πρόσωπο (πιθανὸ μάλιστα μόνο γι' αὐτὸ τὸ λόγο), εἶπε ὅχι στὸ ἀναμενόμενο μίσος καὶ ἐπέδειξε χάρι. (β) Πρέπει νὰ ἐγκαθιδρυθεῖ ὁ διάλογος μὲ τὸν ἐχθρὸ μας, δηλαδὴ

ή κατ' εὐθείαν ἐπικοινωνία. Ὅφειλουμε ἐπίσης νά ἀναζητοῦμε ἀντιστοίχως ἐλεύθερα πρόσωπα στό ἄλλο στρατόπεδο. Ἐάν ὁ ἄλλος ἢ ἡ ἄλλη εἶναι Χριστιανός ἢ Χριστιανή, τότε ἡ δυνατότητα ἐπιτυχίας στό διάλογο αὐξάνει. (γ) Ὅφειλουμε νά γνωρίζουμε ὅτι αὐτός, ὁ ὁποῖος πραγματοποιεῖ τό πρῶτο βῆμα, δέν εἶναι ὁ ἀδύνατος ἀλλά ὁ πλέον δυνατός μέ τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. (δ) Πρέπει ἐπίσης νά ἀναζητοῦμε συντρόφους στόν τομέα τοῦ ἐπαγγέλματος, γιατί ἐδῶ οἱ ἐθνικές διαφορές σχετικοποιοῦνται. (ε) Τέλος, ὀφείλουμε νά ἔχουμε ἐνώπιόν μας ἐπιτυχή παραδείγματα ζωντανῆς συνεργασίας, ὅπως τῆς Γαλλίας - Γερμανίας καί Φιλανδίας - Σουηδίας.

Καί κατέληξε: Τό πρόσφατο ἀνοιγμα τῶν συνόρων ἔχει προσφέρει τή δυνατότητα στους Δυτικούς ἀδελφούς μας νά μᾶς ἐπισκεφθοῦν. Διαπιστώνουμε, ὅμως, ὅτι μόνο λίγοι ἀπό αὐτούς ἀντιλαμβάνονται πλήρως τί σημαίνει νά εἶσαι ποιμένας σήμερα στήν Ἀνατολική Εὐρώπη. Δυστυχῶς, ἔχουν ὑπάρξει καί μερικές σοβαρές παρανοήσεις.

3. Ὁ καθηγητής Klaus Winkler, ἀπό τήν πόλη Bielefeld τῆς Γερμανίας, ἀνέπτυξε μέ τή σειρά του τό θέμα: «**Τό ἐνδοψυχικό δράμα τοῦ γνωστοῦ καί ἀγνωστοῦ**» (The Intrapsychic Drama of Known and Unknown). Γιά τό πρόβλημα τῆς Ποιμαντικῆς Εὐθύνης καί Συμβουλευτικῆς, ὁ προβληματισμός αὐτός σημαίνει ὅτι ὁ καθένας ἀντιμετωπίζει τό γνωστό καί τό ἀγνωστό. Γνωστές εἶναι π.χ. οἱ δοκιμασμένες ἀξίες τῆς δικῆς μας παραδόσεως. Ὑπάρχει ὅμως σχετικός φόβος γιά τίς νέες ἀξίες, τίς ὁποῖες ἀγνοοῦμε. Τό ἐνδοψυχικό δράμα μεταξύ γνωστών καί ἀγνωστων ἐμπειριῶν δέν ἐπιβάλλει τήν ἐξαφάνισή τους, ἀλλά ἀποβαίνει εὐκαιρία νέας δημιουργίας. Ἐάν βλέπουμε ὀρθά τά πράγματα, τότε οἱ παρούσες περιπτώσεις ἀπαιτοῦν ὥστε νά παρασχεθεῖ ἀνταπόδωμα σ' αὐτή τήν αὐταπάτη τῆς μεγαλοποιήσεως τοῦ φόβου τοῦ ἀγνωστοῦ καί νά μεταβληθεῖ σέ δημιουργική εὐκαιρία γιά τό ἐνδοψυχικό δράμα.

Γιά νά καταστήσει πλέον κατανοητή τήν προσέγγιση τοῦ θέματος, ὁ ὀμιλητής χρησιμοποίησε τρία παραδείγματα, τά ὁποῖα ἔχουν προεκτάσεις, ἀφ' ἑνός μὲν ψυχολογικές, ἀφ' ἑτέρου δέ ποιμαντικές.

(α) Τό πρῶτο παράδειγμα: Κάποιος Χριστιανός συναντᾷ γνωστό του καί τοῦ ἐμπιστεύεται, ὅτι εἶναι ἀναστατωμένος, ἐπειδή ἡ θυγατέρα του σχετίζεται μέ ἕνα ξένο. «Φυσικά», λέγει, «εἶμαι ἀντίθετος σέ κάθε εἶδους ξενοφοβία· ἡ πίστη μου οὐδέποτε θά μοῦ τό ἐπέτρεπε! Ἀλλά δέν θέλω αὐτή ἡ σχέση νά ἀποβεῖ πιό στενή. Δέν εἶμαι βέβαιος, ἂν θά τό ἀντέξω» (λέξη κλειδί: ξένοι γάμοι).

(β) Τό δεύτερο παράδειγμα: Κάποιος μὴ Χριστιανός συναντᾷ συμμαθητή του ἀπό τήν πρῶτην Ἀνατολική Γερμανία, ὁ ὁποῖος σπούδασε θεολογία στή Δυτική Γερμανία. Εἶναι ἐκπληκτος ἀπό τήν ἀφομοίωσή του στήν κοινωνία τῆς Δυτικῆς Γερμανίας καί τό νέο τρόπο ζωῆς του. Λέγει, λοιπόν: «Τά ἐπαγγελματικά σου σχέδια σέ ἔκαναν νά βρισκεσαι ἐκτός ἀπό τήν τάξη μας. Ἀλλά τώρα ἀποδεικνύεται ὅτι πάντοτε εἶχες τή σωστή ἰδεολογία» (λέξη κλειδί: σωστή ἰδεολογία).

(γ) Τό τρίτο παράδειγμα: Κάποιος Χριστιανός συναντᾷ συνάδελφό του, μέ τόν ὁποῖο εἶχε πολλές φιλικές συζητήσεις γιά πολιτικά καί ἐπαγγελματικά θέματα. Λέγει, λοιπόν: «Ἄν τά πράγματα συνεχίσουν κατά τόν ἴδιο τρόπο, θά καταλήξουμε σέ καταστροφή. Ἐνα πράγμα θά βοηθήσει: πρέπει ὅλοι νά ἐπανέλθουμε στίς παλαιές χριστιανικές ἀξίες» (λέξη κλειδί: παλαιές ἀξίες).

Οἱ λέξεις τῶν διαλόγων καί στίς τρεῖς περιπτώσεις φανερώνουν ἀφ' ἑνός μὲν τή ψυχική κατάσταση τῶν διαλεγόμενων, ἀφ' ἑτέρου δέ τό πῶς χειρίζονται τά γνωστά καί τά ἀγνωστα θέματα.

Ὁ ὀμιλητής ἔκλεισε τή διάλεξή του μέ τό ἐξῆς παράδειγμα: «Ὁ καθηγητής τῆς Ποιμαντικῆς καί Ψυχολογίας Hans-Joachim Thilo, πρωταγωνιστής στήν ἱστορία τῆς ποιμαντικῆς Φροντίδας στή Γερμανία, εἶχε ἀκούσει πρόσφατα γιά τό θάνατο μιᾶς συναδέλφου του, τήν ὁποία σεβόταν πολύ. Ἐγραψε τότε στους συγγενεῖς της: «Τί θαυμάσια γυναῖκα! Ὁ Θεός θά εἶναι εὐτυχής, γιατί θά ἔχει τήν εὐκαιρία νά συνομιλεῖ μαζί της στόν οὐρανό!» Φυσικά, ὁ καθηγητής τῆς Θεολογίας καί τῆς Ψυχολογίας Hans-Joachim Thilo εἶναι ἕνα φωτισμένο σύγχρονο πρόσωπο. Σίγουρα γνωρίζει πολύ καλά, ὅτι ἀρεσκομάστε νά ἀντικαθιστοῦμε τήν ἀνησυχία τοῦ ἀγνωστοῦ, προβάλλοντας τό γνωστό. Εἶναι βέβαιο, ὅτι διαθέτει κάτι πολύ περισσότερο ἀπό μία ἀμυδρά θεωρία γιά τό τί συμβαίνει στόν οὐρανό. Ἀλλά βέβαια διαθέτει τήν εὐαισθησία καί τή βεβαιότητα, ὅτι ἡ ἀπόλυτη ἐλπίδα στήν πίστη εἶναι ὁ τρόπος λύσεως τοῦ ἐνδοψυχικοῦ δράματος μεταξύ τοῦ γνωστοῦ καί τοῦ ἀγνωστοῦ».

4. Ἡ ἐπόμενη διάλεξη εἶχε ὡς θέμα: «**Ἡ Κοινότητα - Ἀντιμετωπίζοντας τήν ἐπιθυμία γιά προσέγγιση παλαιοῦ καί νέου. Μία Δυτικοευρωπαϊκή προσέγγιση**». Ὁμιλητής ἦταν ὁ καθηγητής Dietrich Stollberg, ἀπό τό Marburg τῆς Γερμανίας. Ὁ ὀμιλητής προβληματίσε στήν ἀρχή τούς συνέδρους καί τούς κάλεσε νά διερωτηθοῦν τί σημαίνει νά εἶναι κανεῖς στήν πράξη ψυχολόγος καί θεολόγος σύμβουλος. Ἡ χριστιανική πίστη, εἶπε, βοηθεῖ στόν ὀρισμό τῆς ταυτότητας τόσο τοῦ ἀτόμου, ὅσο καί τῆς κοινότητος. Οἱ πιέσεις τῆς κοινότητος, ἐπομένως, γιά τήν προσέγγιση παλαιοῦ καί νέου ἔχουν ἄμεση σχέση μέ τήν ταυτότητά της, ἐνῶ οἱ παλαιές ἀξίες τῆς κοινότητος ἢ καί τοῦ ἀτόμου ἐπιδρῶν στή διαμόρφωση τῶν νεοερχομένων.

Διερωτήθηκε στή συνέχεια, γιατί κάθε γενεά ὑποστηρίζει τούς δικούς της σκοπούς καί ἀξίες. Ἡ ἐπιθυμία γιά τήν προσέγγιση παλαιοῦ καί νέου εἶναι πρόβλημα ἐλευθερίας. Τό παλαιό εἶναι αὐτό πού ὑπάρχει, ἐνῶ τό νέο εἶναι αὐτό πού ἔρχεται. Ἡ συνάντηση παλαιοῦ καί νέου προκαλεῖ πολλές φορές φόβο καί ἀνησυχία.

Στή συνάντηση παλαιοῦ καί νέου ὑπάρχει ὁπωσδήποτε μία συνέχεια. Τό πρόβλημα εἶναι πῶς χειρίζομαστε τίς νέες καταστάσεις. Ἡ παρουσία τοῦ νέου δέν προκαλεῖ μόνο ἀντικειμενικές καταστάσεις, ἀλλά καί ἐσωτερικούς φόβους καί ἀνησυχίες. Π.χ. Τό αὐτοκίνητο στήν ἀρχή ἦταν ἐργαλεῖο ἐλευθερίας, ἐνῶ τώρα μετατρέπεται στό ἀντίθετο. Πρέπει, λοιπόν, νά μάθουμε νά χρησιμοποιοῦμε τίς νέες καταστάσεις. Γιά τό λόγο αὐτό πρέπει νά διατηροῦμε σχετική ἀπόσταση

από διάφορους ανταγωνισμούς.

Τό πρόβλημα παλαιού και νέου συναντάται ακόμα και στό μυστήριο τής πίστεως. Ἡ πολιτική δύναμη δέν μπορεῖ νά ὀρίσει τό μυστήριο τής πίστεως· δέν μπορεῖ π.χ. νά ψηφίσει· γι' αὐτό. Ἐξ ἄλλου, ἡ Λειτουργία εἶναι ἕνα ποίημα πλήρες συμβόλων. Γιά τήν προσέγγιση παλαιού και νέου πρέπει νά ἀλλάξουμε ακόμα και τή σκέψη μας γιά τήν Ἐκκλησία. Πρέπει, δηλαδή, νά βροῦμε νέες σχέσεις μεταξύ λειτουργίας και ποιμαντικής μέριμνας. Ἐχουμε ἀνάγκη τόσο τήν Παράδοση, ὅσο και τό νέο. Ἡ ἀπολυτοποίηση δέν βοηθά στήν ἀγάπη.

5. Τελευταία ὁμιλήτρια στήν Ὀλομέλεια ἦταν ἡ Δρ Blanka Donath, ἀπό τή Βουδαπέστη, μέ θέμα: «Γέφυρες - Ἀνατιναγμένες και Οἰκοδομημένες. Πῶς μπορεῖ νά εἶναι κανεῖς ἀντιρατσιστής, οἰκουμενικός και καθολικός». Κατά τή διαπίστωση τής ὁμιλήτριας, γέφυρες ἀνατιναγμένες ἢ οἰκοδομημένες εἶναι δυνατό νά ὑπάρχουν μεταξύ ἀτόμων τής ἰδίας οἰκογένειας, μεταξύ ὁμάδων, μεταξύ θρησκειαῶν και ὁμολογιῶν, μεταξύ ἐθνῶν και λαῶν. Κατέληξε σέ τρεῖς προτάσεις: Πρῶτον, νά δημιουργηθοῦν εὐκαιρίες γιά συνεχή ἐπικοινωνία, ὄχι ἐπί πολιτικοῦ ἐπιπέδου, ἀλλά σέ ἐπίπεδο πολιτῶν, ὅπως ὀργανώσεις, ὁμάδες διαφόρων κοινωνικῶν ἀποχρώσεων, διασκέψεις κ.λ.π., ὅπου τά προβλήματα, οἱ ἐμπειρίες και τά συναισθήματα τῶν δύο πλευρῶν εἶναι δυνατό νά συζητηθοῦν ἐλεύθερα. Δεύτερον, νά ἀποκτήσουμε τήν ἐμπειρία πῶς εἶναι δυνατό νά προσφέρουμε βοήθεια σ' ἕνα πληγωμένο, πιθανό ακόμα σ' ἕνα ἐχθρό τής δικῆς μας κοινότητας, ἐχθρό ὄχι ἀπλῶς ἰδεολογικά ἢ λεκτικά, ὄχι σάν σέ «μεταστραφέντα στήν ἀλήθεια», ἀλλά σέ κάποιον, ὁ ὁποῖος διατηρεῖ ἐμπάθεια, νά δώσουμε τό μήνυμα τής παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Τρίτον, νά λάβουμε σοβαρῶς ὑπ' ὄψη μας τήν πρόκληση νά χρησιμοποιήσουμε τήν πλέον δύσκολη εὐθύνη τής προσευχῆς (ἀτομική και ὁμαδική), πρὶν ἀποφασίσουμε γιά τή λύση ὁποιοδήποτε προβλήματος ὑπό τήν εὐθύνη μας.

6. Ἐκτός ἀπό τίς διαλέξεις στήν Ὀλομέλεια, τό πρόγραμμα περιλάμβανε ἐπίσης δύο εἰδῶν Ὀμάδες. Ἀφ' ἑνός μὲν μικρές ὁμάδες (Small-groups) ἐλευθέρως συζητήσεως και ἀνταλλαγῆς ἐμπειριῶν ἀπό τήν ποιμαντική εὐθύνη και συμβουλευτική, τήν ὁποία ἐφαρμόζει ὁ καθένας στή χώρα του, στήν ἐνορία του, ἢ στόν τομέα ὅπου ἐργάζεται, ἀφ' ἑτέρου δέ τίς Ὀμάδες Ἐργασίας (Workshops), ὅπου εἰδικοί ἐπί διαφόρων θεμάτων ἀνέπτυσαν τό σύστημα ἐργασίας τους.

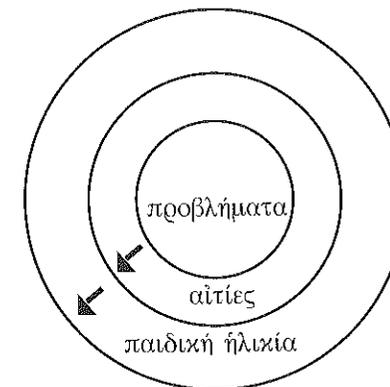
Στήν Ὀμάδα ἐργασίας, ὅπου συμμετεῖχα, ὁ Δρ Frīde Hedman, ἀπό τή Φιλλανδία, ἀνέπτυξε τό θέμα: «Συμπαραστεκόμενοι στήν οἰκογένεια κατά τίς μεταβατικές περιόδους γιά τήν ἐξεύρεση λύσεων».

Ὁ Frīde Hedman εἶπε, ὅτι παλαιότερα, ὅταν μιά οἰκογένεια ἀντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα και κατέφευγε στό σύμβουλο τής οἰκογένειας, τότε ἐκεῖνος ἐφάρμοζε τό σύστημα τής ἐρευνας τοῦ προβλήματος, ἀρχίζοντας ἀπό τήν περιγραφή τῶν προβλημάτων ὅπως αὐτά ἐμφανίζονται στήν οἰκογένεια. Σέ δεύτερο στάδιο ἐρευνῶσε τίς αἰτίες πού προκαλεσαν τά προβλήματα αὐτά και σέ τρίτο στάδιο ἐρευνῶσε τήν κατάσταση τής παιδικῆς ἡλικίας τῶν

συμπλεκόμενων. Τό σύστημα αὐτό ἀποδείχθηκε ἀναποτελεσματικό, γιατί ἀντί νά βοηθήσει στήν ἐξεύρεση τρόπων λύσεως τῶν προβλημάτων, τοποθετοῦσε τοῦς ἐνδιαφερομένους ἐνώπιον σωρείας και μεγάλης ἐκτάσεως προβλημάτων, προκαλώντας τους τόν τρόμο.

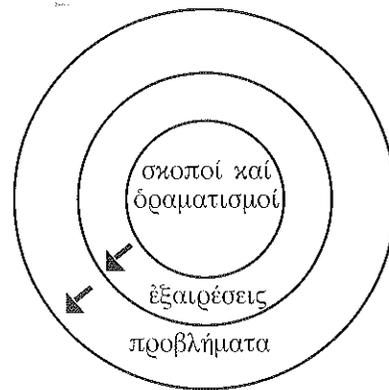
Παλιό σύστημα συμβουλευτικῆς.

Ἡ προσέγγιση γίνεται ἀπό τό κέντρο τοῦ κύκλου πρὸς τά ἔξω.

Γιά τό λόγο αὐτό, σήμερα ἐφαρμόζεται νέα μέθοδος συμπαραστάσεως. Τό πρῶτο στάδιο εἶναι βέβαια ἡ γνῶση τῶν προβλημάτων πού ἀπασχολοῦν τήν οἰκογένεια, ἢ και τό ἄτομο. Τό δεύτερο στάδιο δέν πρέπει νά εἶναι ἡ ἐρευνα τῶν αἰτιῶν, τά ὁποία ἔχουν προκαλέσει τά προβλήματα, ἀλλά ἡ ἀνακάλυψη τῶν «ἐξαιρέσεων». Ἐάν π.χ. ἕνα πρόσωπο παραπονεῖται ὅτι ἀντιμετωπίζει πρόβλημα ὕπνου, θά πρέπει νά τό κάνουμε νά ἀνακαλύψει γιατί δέν κοιμάται ἔξη νύκτες, ἐνῶ μία νύκτα κοιμάται χωρίς πρόβλημα. Ἡ μία νύκτα ἀποτελεῖ ἐξαίρεση και αὐτήν πρέπει νά ἀνακαλύψει. Οἱ ἐξαιρέσεις συνιστοῦν τά θετικά στοιχεία μεταξύ τῶν προβλημάτων, τά ὁποία ἀποτελοῦν κατά κανόνα τά ἀρνητικά στοιχεία. Στό τρίτο στάδιο πρέπει νά βοηθηθοῦν οἱ ἐνδιαφερόμενοι νά τοποθετήσουν σκοπούς (goals), και νά δημιουργήσουν ὀραματισμούς (visions) γιά νά γίνουν δημιουργικοί. Πρέπει μέ ἄλλα λόγια ἡ λύση ἑνός προβλήματος νά ἀποτελεῖ τήν ἀρχή και ὄχι τό τέλος. Ἐάν π.χ. συμβουλευόμε κάποιον νά σταματήσει νά πίνει οἰνόπνευμα, πρέπει νά τοῦ ὑποδείξουμε τί νά κάνει στή θέση τοῦ πιοτοῦ. Εἶναι ἀνάγκη νά γίνει δημιουργικός γιά νά μὴ αἰσθανθεῖ κενό ἐπειδή ἔχει ἐγκαταλείψει μία συνήθειά του.

Νέο σύστημα συμβουλευτικής.
 Η προσέγγιση γίνεται από την περιφέρεια
 του κύκλου προς το κέντρο.

Κατά τόν τρόπο αυτό δημιουργούνται τά ακόλουθα στάδια συστήματος συμβουλευτικής:

- A'. 1. Προβλήματα.
 2. Έξαιρέσεις.
 3. Σκοποί και Όραματισμοί.

Από τούς σκοπούς και όραματισμούς αρχίζει τό δεύτερο στάδιο:

- B'. 1. Σκοποί και όραματισμοί.
 2. Ερωτήσεις. Τί ερωτήσεις μπορούμε νά υποβάλουμε;
 3. Παρεμβάσεις. Τί νά συμβουλευόμαστε;

Τό δεύτερο αυτό στάδιο συμβουλευτικής αναλύεται ως ακόλουθως:

1. Πρέπει νά βοηθήσουμε τούς ενδιαφερομένους νά ανακαλύψουν τίς θετικές προοπτικές και τούς σκοπούς τους.
 - (α) Σκοπούς μέ σημασία γιά τούς εμπλεκομένους στό πρόβλημα.
 - (β) Τούς υποδεικνύουμε μικρά μέν, αλλά σημαντικά πράγματα γιά τή ζωή τους.
 - (γ) Πρέπει πάντοτε νά γίνεται έναρξη μέ κάτι θετικό και όχι νά τελειώνουμε μέ κάτι άρνητικό.
 - (δ) Νά τούς καθιστούμε μέν υπεύθυνους σκληρής εργασίας, αλλά νά τούς ποϋμε και τίς δυσκολίες πού θά αντιμετώπισουν.
 - (ε) Πρέπει νά μάθουν νά είναι ρεαλιστές μπροστά στις δυσκολίες.
2. Γιά τήν επίτυχία τής συνδρομής υπερέβασης των προβλημάτων υπάρχουν επίσης και όρισμένες ερωτήσεις, τίς όποιες πρέπει νά υποβάλουμε στό

άτομο.

- (α) **Θαύματα.** Αφού εκθέσει τά προβλήματά του κάποιος, μπορούμε νά ερωτήσουμε πώς μπορεί νά τό αναγνωρίσει άν κατά τή διάρκεια του ύπνου του λυθοϋν κατά θαυματουργικό τρόπο τά προβλήματά του. Ποιό είναι τό σημείο, μέ τό όποιο θά τό αντιληφθεί; Η έννοια του θαύματος χρησιμοποιείται από τόν Friede Hedman μέ διπλή έννοια, τόσο τή θρησκευτική έννοια του θαύματος, ως επέμβασης του Θεού, όσο και κατά τήν καθημερινά χρησιμοποιούμενη έννοια του ανεξήγητου. Αυτή είναι ή διπλή έννοια τής άγγλικής λέξεως miracle. Αλλά παραδείγματα είναι άφ' ενός του προσώπου χωρίς ύπνο, τό όποιο ανακαλύπτει ξαφνικά ότι κοιμήθηκε περισσότερες φορές, άφ' έτέρου δέ κάποιος, ό όποιος ανακαλύπτει ότι οί σχέσεις του μέ τά άλλα πρόσωπα τής οικογένειας βελτιώθηκαν.
 - (β) **Έξαιρέσεις.** Ρωτούμε τόν ενδιαφερόμενο γιατί στή συγκεκριμένη περίπτωση δέν είχε τό πρόβλημα και τί νομίζει ότι πρέπει νά συμβεί στή ζωή του. Μερικές από τίς εξαιρέσεις μπορούν νά γίνουν προοπτικές και σκοποί.
 - (γ) **Αλλαγές.** Ένα ζευγάρι ζητά νά συναντήσει τό σύμβουλο τής οικογένειας. Θα ερωτήσουμε ποιές αλλαγές επήλθαν από τή στιγμή πού ζήτησαν τή συνάντηση μέχρι τή στιγμή τής συνάντησεως. Π.χ. ένα ζευγάρι, τό όποιο ήθελε νά οδηγηθεί σέ διαζύγιο, δέν είχε συζητήσει γιά τριάντα όλόκληρα χρόνια. Μήπως κατά τό χρονικό αυτό διάστημα τής άναμονής συνάντησεως του οικογενειακού συμβούλου αντίλλαξαν όρισμένες σκέψεις;
 - (δ) **Κλιμακωτές ερωτήσεις.** Ερωτούμε ποιά είναι ή τωρινή κατάσταση και ποιές είναι οί προοπτικές τους. Άλλος άριθμεί π.χ. πέντε προοπτικές, άλλος όκτώ... Ερωτούμε στή συνέχεια, πώς έφθασαν σ' αυτούς τούς άριθμούς και άν είναι δυνατό νά αύξηθούν μέ άλλα παραδείγματα, τά όποια τούς έχουν διαφύγει. Αυτοί οί άριθμοί γιά τό σύμβουλο είναι ένδεικτικοί κατά πόσο ή κατάσταση θεραπεύεται ή όχι.
3. Τό τρίτο σημείο είναι αυτό των παρεμβάσεων του συμβούλου κατά τή διάρκεια τής συμπαραστάσεως.
- (α) **Φιλοφρόνηση.** Μέ τή φιλοφρόνηση υπογραμμίζονται τά θετικά στοιχεία τής προσωπικότητας, γιά νά βοηθηθεί νά ανακαλύψει τά θετικά στοιχεία τής ζωής του.
 - (β) Πρέπει επίσης νά του προσφέρουμε μία ιδέα, ή όποια θά τόν κάνει νά σκεφθεί.
 - (γ) Τό τρίτο σημείο άφορά τή σχέση του συμβούλου μέ τούς ενδιαφερομένους.
- Αυτοί μπορεί νά διακριθούν σέ τρεις επί μέρους κατηγορίες:

1. Οί άπλοί άκροατές καί έπισκέπτες.
2. Όσοι διατηρούν άμφιβολίες καί συνεχώς διαμαρτύρονται.
3. Αυτοί πού εφαρμόζουν τίς συμβουλές καί ύποδείξεις.

Έπιδίωξη του συμβούλου είναι, τόσο οι της πρώτης κατηγορίας, όσο και οι της δεύτερης να μεταπηδήσουν στην τρίτη και να γίνουν και αυτοί τηρητές των υποδείξεων του συμβούλου. Για τό σκοπό αυτό, για τίς δύο πρώτες κατηγορίες θά χρησιμοποιήσει άφ' ενός μέν τή μέθοδο της «φιλοφρονήσεως», άφ' έτέρου δέ θά τούς δώσει κάτι, μία ιδέα, ένα προβληματισμό, επί του όποιου να σκεφθούν. Για τήν τρίτη κατηγορία, για τήν ενίσχυσή τους, θά χρησιμοποιήσει επίσης άφ' ενός μέν τή μέθοδο της «φιλοφρονήσεως», άφ' έτέρου δέ θά αναθέσει ύποχρεώσεις προς διεκπεραίωση.

Γενικές παρατηρήσεις:

1. Τήν εϋθύνη της οργάνωσης της Διασκέψεως είχε ή Μεταρρυθμισμένη Έκκλησία της Ούγγαρίας, γεγονός πού της πρόσφερε τή δυνατότητα να προβάλλει τά προβλήματα της χώρας μετά τήν πτώση του κομμουνισμού. Έξ άλλου, τό μεταρρυθμιστικό στοιχείο ήταν έντονα αισθητό στις Άκολουθίες κατά τή διάρκεια της Διασκέψεως. Αυτές προσέδιδαν συνειδητή έπιλογή της άκραίας μεταρρυθμισμένης λειτουργικής παραδόσεως της Ούγγαρίας, ή όποία περιορίζεται **μόνο** στό κήρυγμα, χωρίς άλλα στοιχεία πνευματικότητας. Αυτό προκάλεσε τήν ευαισθησία και τήν απαρέσκεια όχι μόνο των Όρθοδόξων, των Ρωμαιοκαθολικών και των Προτεσταντών άλλων όμολογιών, αλλά ακόμα και των ίδιων των Μεταρρυθμισμένων άλλων χωρών. Η στάση των Μεταρρυθμισμένων της Ούγγαρίας προδίδει έξ άλλου αντίθεση προς τους Όρθοδόξους. Η αντίθεση πηγάζει από έθνικιστικούς λόγους, όπως ή σχέση της Ούγγαρίας και της Ρωσίας κατά τήν περίοδο του κομμουνιστικού συστήματος, ή ή Ούγγρική μειονότητα στη Ρουμανία δημιουργεί αντιθέσεις, οι όποιες μεταφράζονται ως όμολογιακές αντιθέσεις. Έχω τήν πεποίθηση ότι ή όρθόδοξη συμμετοχή θά ήταν πολύ μεγαλύτερη, αν ή Διάσκεψη είχε οργανωθεί από άλλη Έκκλησία.

2. Η Διάσκεψη ήταν έμφανώς διαποτισμένη από τή δυτική αντίληψη του συμβούλου της οικογένειας, διότι ό θεσμός αυτός έχει αναπτυχθεί έντονα ένεκα της έλλείψεως του Μυστηρίου της Έξομολογήσεως. Ό θεσμός του οικογενειακού ή του προσωπικού συμβούλου στηρίζεται ως εκ τούτου κυρίως επί των δεδομένων της ψυχολογίας. Άλλωστε, μέγάλος αριθμός συνέδρων συνεδύαζαν ψυχολογία και θεολογία. Η χρήση των δεδομένων της ψυχολογίας καθ' έαυτήν δέν είναι άπορριπτέα, όσάκις δέν αντίβαινει στην πίστη του ανθρώπου και καταλύει τή σχέση του με τον Θεό. Τό Μυστήριο της Έξομολογήσεως δύναται να άποβεί τό καλύτερο βήμα συμπαραστάσεως οικογενειών και άτόμων, ό δέ πνευματικός ό καλύτερος σύμβουλος, διότι συνδυάζει τή χάρη του Μυστηρίου της Έξομολογήσεως και της Ίερωσύνης, στοιχείο σημαντικώτατο για τήν επίδραση και θεραπεία της ψυχής του έξομολογουμένου.

3. Η ποιμαντική εϋθύνη και συμβουλευτική, έν τούτοις, δέν περιορίζεται σε μόνο τό λειτουργικό και γενικότερα τό Μυστηριακό τομέα της άποστολής

του κληρικού. Έκτείνεται και στις καθημερινές ανάγκες των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες, όπως οι φυλακισμένοι, οι άσθενείς, οι γέροντες, τά παιδιά, ή οικογένεια κλπ. Αυτό ήταν ένα από τά πλέον σημαντικά μηνύματα της Διασκέψεως, στην όποία συμμετείχαν άνθρωποι φορτισμένοι με εϋθύνες στους τομείς αυτούς δραστηριότητας της Έκκλησίας.

4. Από τό σύστημα προσεγγίσεως του θέματος της συμβουλευτικής του Δρος Fride Hedman έλλείπει ό μυστηριακός χαρακτήρας της Έξομολογήσεως. Είναι όμως ίσως δυνατό, αν ή δοκιμασμένη μέθοδος είναι πράγματι άποτελεσματική, να χρησιμοποιηθεί σε περιπτώσεις όπου ύπάρχει κίνδυνος διαλύσεως της οικογένειας, προσαρμοζόμενη βέβαια ή μέθοδος αυτή σύμφωνα με τά πλαίσια της όρθοδόξου αντίληψεως της ποιμαντικής εϋθύνης και συμβουλευτικής. Άλλωστε, οι γενικές παρατηρήσεις περί της συμπεριφοράς των ανθρώπων ισχύουν σαν γενικοί κανόνες.

5. Σε ειδική συνεδρία των Έκπροσώπων των διαφόρων Έκκλησιών συζητήθηκε τό θέμα της προσεχούς συγκλήσεως της Διασκέψεως. Μεταξύ των ύποψηφίων χωρών περισσότερες ψήφους έχουν συγκεντρώσει ή Άγγλία (11), τό Ίσραήλ (8) και ή Έσθονία (3). Έπειδή, όμως, οι Άντιπροσωπείες δέν ήταν έξουσιοδοτημένες να αποφασίσουν για τό θέμα αυτό, έχει παρασχεθεί χρόνος μέχρι τίς αρχές του προσεχούς έτους για να δώσουν άπάντηση. Θεωρείται έν τούτοις πιθανώτερον ή Άγγλία να φιλοξενήσει τήν προσεχή διάσκεψη. Πρόεδρος της προσεχούς Διασκέψεως έχει έλεγεί ό Δρ Hendrik van Sluij και προσωρινός Γραμματέας, μέχρι τήν έπιλογή της χώρας συγκλήσεως της Διασκέψεως, ό Δρ Willem Putman.

Άρχιμανδρίτης ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ
Δρ Θεολογίας.